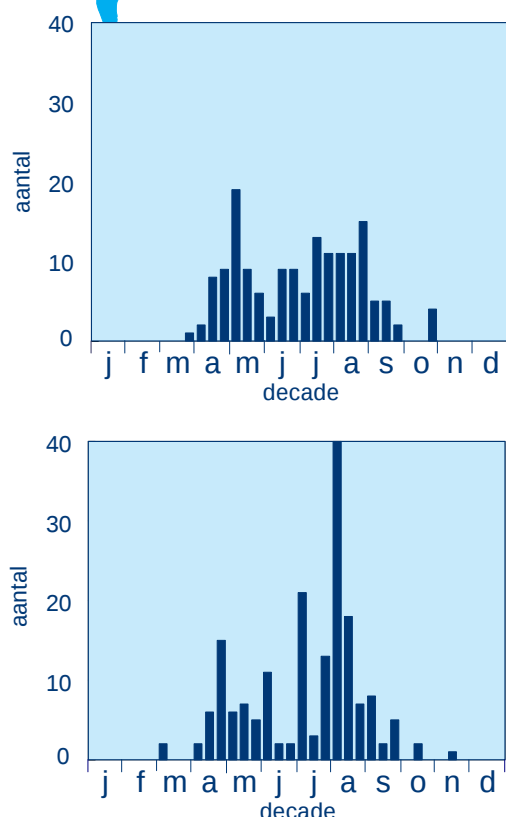
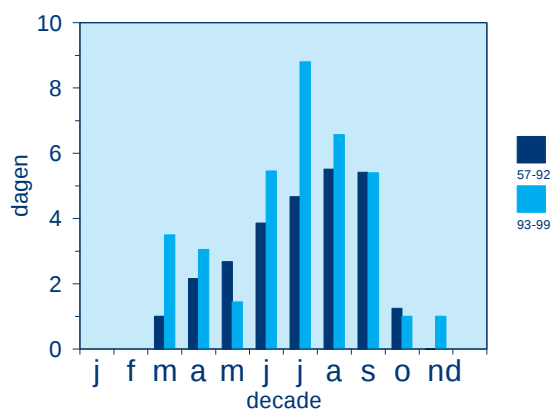

Figuur 3. Seizoenspatroon van de Poelruiter in 1957-92 (boven, $n=158$) en 1993-99 (beneden, $n=178$). Weergegeven is het gemiddeld aantal vogels per maandecade (inclusief een klein aantal overtrekkende vogels, zie tekst). Weergegeven is de eerste dag waarop de soort is aangetroffen.

Figuur 4. Verblijfsduur van de Poelruiter in twee verschillende perioden: 1957-92 ($n=158$) en 1993-99 ($n=178$).

gezien in juli-augustus. Toch zijn er ook verschillen. In de tweede periode werden de meeste vogels aangetroffen in de laatste decade (tiendaagse periode) van april, terwijl dat voorheen in de eerste decade van mei was. Grotere verschillen zijn er in de zomer. In de BSP-jaren was er een opvallende piek in de eerste decade van juli; deze ontbreekt in 1957-92. Verder is zich recent een duidelijker piek aan het aftekenen begin augustus. In 1957-92 was het verloop in het najaar geleidelijker.

De vroegste voorjaarswaarneming betrof een vogel op 5 maart 1995 bij Tholen, de laatste najaarswaarneming een op 16 november 1997 in de Kroon's Polders op Vlieland. Nog niet in de BSP-database opgenomen maar het noemen zeker waard, is het eerste overwinteringsgeval afgelopen winter bij Camperduin (NH). Van 31 december 2000 tot in maart 2001 was hier een Poelruiter aanwezig (Dutch Birding 2001 nr. 2). Normaliter liggen de meest noordelijke overwinteringsgebieden in Tunesië.

Langer pleisterend in najaar

Poelruiters pleisteren in Nederland in het voorjaar korter dan in het najaar (figuur 4). De korte verblijfsduur in het voorjaar (gemiddeld 1-3 dagen) heeft ongetwijfeld te maken met de haast om in de broedgebieden te komen. Een Poelruiter die in nazomer of najaar een geschikt foerageergebied vindt, heeft minder noodzaak om verder te trekken. Het lijkt er zelfs op dat de vogels tegenwoordig (1993-99) nog wat langer blijven pleisteren dan in de voorgaande decennia (nu gemiddeld 5-9, toen 4-6 dagen). In het voorjaar is er geen verschil merkbaar. Gemiddeld over het gehele jaar blijft een Poelruiter momenteel 5,4 dagen pleisteren tegen 3,2 voorheen.

Concluderend kan worden gezegd dat de Poelruiter vanaf het eind van de jaren tachtig van de 20e eeuw duidelijk minder zeldzaam is geworden. Met momenteel 20-30 exemplaren per jaar is het een echte uitdaging er één te vinden tussen de vele honderdduizenden steltlopers die ons land jaarlijks aandoen.

Handleiding Gierzwaluw-inventarisatie

Gierzwaluwen zijn niet eenvoudig te inventariseren. De aantallen broedparen die in het verleden zijn vastgesteld, zijn bijna allemaal gebaseerd op tellingen van rondvliegende vogels. Door hun verborgen leefwijze is van nestgedrag en reproductie van Gierzwaluwen in Nederland weinig bekend. Het controleren van het broedsel, zoals noodzakelijk voor het nestkaartenproject van Sovon, is niet van gevaar onbloeit.

Met het uitbrengen van de publicatie *Apus apus Anno 2000* is een nieuwe stap gezet om het inventariseren van Gierzwaluwen te vergemakkelijken. Het is een goed initiatief van de Stichting Gierzwaluwenwerkgroep Nederland om inventariseerders hiermee over de drempel te helpen. De uitgave behandelt behalve de veel toegepaste (maar minst nauwkeurige) werkwijze voor het tellen van Gierzwaluwen, het inventariseren van bezette broedplaatsen en inkijkposten, ook de nacontrole. Als inkijkposten worden aangemerkt natuurlijke nesten die zichtbaar zijn en speciaal voor het inkijken ingerichte nestkasten. De keuze voor alleen dit soort controles wordt ingegeven door de gedachte dat de broedsels hierdoor niet worden verstoord. De handleiding bevat tal van tips voor elke methode, die het gierzwaluwenonderzoek vergemakkelijken, en tot een zo goed mogelijk resultaat kunnen bijdragen. Als hulpmiddel is de uitgave voorzien van ingevulde voorbeelden van een notitiekaart, de Sovon Nestkaart, een inventarisatie-, een nacontrole-, en een telkaart voor vliegende Gierzwaluwen. Met deze handleiding is een onmisbare hulp verschenen voor het efficiënt en op gestandaardiseerde wijze verzamelen van gegevens van broedende Gierzwaluwen.

Informatie: M.H. Andriessen, Fidelio-laan 68, 1183 PN Amstelveen. 020 645 5207.

E-mail: jonker.andriessen@wxs.nl

Mourmans-Leinders, M. 2000. *Apus apus Anno 2000. Handleiding voor het inventariseren van Gierzwaluwen op afstand en bij inkijkposten.* Stichting Gierzwaluwenwerkgroep-Nederland, Roosendaal. 24 p.